

Učiteljski Tovariš

Stanovsko političko glasilo UJU — Poverjenišvo Ljubljana

Uradništvo in uprava: Ljubljana, Francišanska ulica 61. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pismov ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 Din, za inozemstvo 80 Din. Člani pov. UJU plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davek posebe. Pošt. šek. rač. 11.197. Telefon 3112

O načelnih osnovah borbe za stanovske koristi.

Vprašanje učiteljskega gmotnega položaja postaja vedno bolj aktualno, zlasti odkar je na vidiku nov uradniški zakon. Ta bo spet za daljšo dobo uredil tudi prejemke učiteljstva in zato je skrajni čas, da zavržemo vse sile za čim ugodnejši rezultat. Toda borba mora biti organizirana in se mora izvajati dosledno po enotnih načelih, sicer ne moremo upati na dober uspeh. Naslednja razmotrivanja nimajo namena postaviti že kakšne končnoveljavne norme, ampak so izraz subjektivnega naziranja, ki naj pomaga razčistiti to vprašanje in izkristalizirati načela za vse ukrepe, ki jih storimo posamezniki ali organizacija za naš dobrobit.

Borba za izboljšanje gospodarskih prilik ni le neizbežna nujnost vsled mizerije, v kateri živi velika večina naših tovarišev, ampak je tudi naša dolžnost. Naložene so nam tako po bistvu našega poklica, kakor tudi po zakonu tako važne naloge šolske in izvenšolske vzgoje, da moramo vedno iznova opozarjati odločujoče činitelje, da je za uspešno vzgojno delo potreben prav tako neki minimum blagostanja, kakor je neki minimum potreben za pošteno življenje sploh. V mizeriji gineta samozavest in veselje do dela, pada ugled, a vse troje je učitelju neobhodno potrebno.

Naravno pa je, da kot uvidni ljudje ne smemo staviti pretiranih zahtev. Načelo, da zahtevaj nemogoče, da dosežeš, kar je mogoče, v resni borbi ne more priti v poštev. Vedno je treba premisliti kaj in koliko država more dati, da ne zaide v gospodarsko krizo. In v smeri gospodarske konsolidacije države gre tudi naše delo. V mejah možnosti naj se torej urejujejo prejemki državnega uradništva. Boriti pa se moramo proti neupravičenim privilegijem. Ne zahtevamo jih zase, ne pustimo jih drugim! Privilegiji vedno povzročajo nezadovoljstvo zapostavljenih, privilegijanci demoralizirajo. Gotovo, popolno izenačenje ne bi bilo niti pravično niti koristno, ali prenehati morajo tako kričeče razlike, kakršne obstoje danes. Res je, da se mora pri odmeri prejemkov upoštevati učna doba in na podlagi te kvalifikacije, a prav tako važen, če ne še bolj, je neki drugi moment, namreč vprašanje kruha, obleke in kulturnih potreb.

Neosnovane so tudi razlike vsled draginskih razredov. Uradnik na kmetih ne živi danes prav nič ceneje nego v mestu, ampak čisto se celo dražje. Neprimerno večje denarne žrtve nego v mestu pa ima na deželi tisti, čigar otroci so v mestnih šolah. In če pride bolezen in je treba zdravnik! Torej proč z draginskimi razredi! Proč tudi zaradi tega, kor bi izenačenje draginskih doklad sigurno tudi zelo olajšalo razmeščevanje učiteljstva. Naval na mesta ne bi bil tolik, če bi učitelj na kmetih laže vzdrževal otroke v šolah in če bi lahko česče prihajal v mesto in zadoščal svojim kulturnim potrebam. Danes pa ni čudno in nikomur ne smemo zameriti, ako sili v mesto, kjer ima mnogo več ugodnosti nego na deželi. Bolj pravično pa bi bilo, ako bi dobivali učitelji na prav oddaljenih, neugodnih mestih še posebne lojalne doklade, namesto da veljajo danes kot nekaka kazenska mesta.

Vse prejemke pa naj plačuje država, ali pa država in banovina. Učitelj mora biti finančno popolnoma neodvisen od krajevnih činiteljev, da ni izpostavljen mržnji ali celo sovraštvu ljudstva, s katerim bi moral živeti v najboljših odnosih. Po mnenju nerazsodnih ljudi so krivi učitelji, da je naložil novi šolski zakon občinam dolžnost, plačevati učiteljem stanarino in dajati kurivo. Koliko jeze, zdražb in pritožb je bilo že v tej razmeroma kratki dobi od uredbe novega šolskega zakona sem in koliko jih še bo, ako ostane ta točka zakona v veljavi.

Posebno vprašanje tvorijo rodbinske doklade. Čudno se mi zdi, da se posveča temu tako malo pozornosti in to še sedaj, ko se kaže tendenca, doklade za ženo in otroke še znižati. Že dosedanje doklade nikakor ne zadoščajo, da bi mogel mož z uradnimi prejemki stanu primerno prerediti družino z več otroki. Danes je nepobitno dejstvo, da morajo v številnejših družinah propadati ali starši ali pa otroci, neredko pa oboji. Če stojimo na stališču, da je družina osnovna stanica države, je v interesu leste, da skrbi za uspevanje družin, ako hoče, da bo ves državni organizem zdrav. Otroci niso le zasebna zadeva roditeljev, ampak tudi zadeva družbe, naroda in države in so vsi ti činitelji soodgovorni za njihov razvoj.

Ako hoče vsaj za silo izhajati, se mora oženjeni učitelj pehati za privatnim zaslužkom — seveda na škodo šolskega dela — ali pa mora v službo še žena. Da mora služiti še žena — tu mislim žene vobče, ne samo učiteljice — bodisi kot intelektualka, bodisi kot ročna delavka, je dvojno zlo: sama se odte-

guje najvažnejši funkciji kot mati in vzgojiteljica svojih otrok, hkrati pa izpodriva druge, da ne dobijo službe. In brezposelnost naršča.

Končno še nekaj glede sodelovanja, oziroma sloge v borbi za gmotne dobrine. Je sicer že samoobsebi umljivo, da je solidarnost neobhodno potreben pogoj, ako hočemo kaj doseči. In vendar je treba to vedno iznova poudarjati; to pa ne le zaradi posameznikov, ampak tudi zaradi korporacij. Zelo koristno bi namreč bilo vzajemno delo obeh učiteljskih organizacij, UJU in Društva učiteljev meščanskih šol; složen nastop bi bil potreben vsaj takrat, kadar gre za skupne koristi. Složen nastop ima mnogo večjo moralno silo. Kar pridobe učitelji osnovnih šol, koristi posredno vselej tudi strokovnim učiteljem, saj so bili doslej in bodo nedvomno tudi v bodoče prejemki učiteljstva osnovnih šol podlaga za odmero prejemkov strokovnih učiteljev. Ne gre torej le za to, da dobe drugi nekaj več, ampak tudi zato, da tudi oni »manj« ni premajhen, sicer bi ta »več« mnogo ne pomenil.

Se bolj nesimpatična nego razdvojenost

Potreba izboljšanja plač vsemu uradništvu.

»Naš Glas« prinaša članek zagrebškega »Našega Glasa«, ki kaže skupne težnje vsega državnega uradništva za izboljšanje gmotnega položaja in se glasi:

Neprestano se piše in naglašuje, da je treba še pred razglasitvijo novega uradniškega zakona nujno rešiti dvoje vprašanj, kateri ne trpita odlašanja, in sicer: da se izda pokojniški zakon, s katerim se bodo končno izenačili in uredile pokojnine naših upokojenih tovarišev, in priznanje specialnih doklad tistim našim aktivnim tovarišem, ki jih navzlic dokazani potrebi do danes še niso presjeli.

O vsem tem se je v poslednjem času govorilo na vseh naših zborovanjih in sestankih, pristojnim činiteljem so bile odposlane številne vloge, v katerih sta bili ti dve nujni potrebi državnega nameščenstva pojasnjeni z vseh strani, pa tudi javnost sama je zadostno obveščena o stanju stvari, tako da je po nedavnih izjavi g. predsednika vlade treba samo, da spregovori svojo besedo g. finančni minister.

Ta važna beseda, katero tako željno pričakujejo tisoči in tisoči upokojenih in aktivnih državnih uslužbencev, pa doslej še ni bila izgovorjena, tako da je dalo to povoda prizadetim tovarišem, da očitajo svojim stanovskim organizacijam, da ne zastopajo njihovih interesov in da njihovo delo ni rodilo nobenega rezultata.

Očitki so opravičeni, kolikor se nanašajo na rezultate, dosežene v tem odseku poslovanja stanovskih organizacij. Vendar pa so ti rezultati izven možnosti vplivanja in odločitve s strani stanovskih odborov in organizacij, tako da smo prepričani, da ni niti v nobeni upravi katerekoli stanovske organiza-

med organizacijama je nesolidarnost v vrstah učiteljstva samega. Tu ne najdemo samo indiferentnosti in nasprotujočih si zahtev (n. pr. glede draginskih doklad omejenih učiteljic), ampak celo nasprotovanje, da bi drugi tovariši dobili, kar jim po zakonu pripada. Tu mislim spet ono nesrečno stanarino in kurivo, s katerima se je občinam naložilo res težko breme. Toda tega ni krivo učiteljstvo in se baš zaradi svojega težkega položaja tem prejemkom ni dolžno odreči. Prepričan pa sem, da se bo vprašanje stanarine in kuriva uredilo tem prej ugodno tudi za občine, čim odločneje bodo učitelji — in v interesu le-teh tudi upravitelji v krajevnih šolskih odborih — zahtevali, kar sedanjí zakon določa.

Refren vseh točk tega članka je princip enotnosti in solidarnosti. Razdvojenost nam je že dovolj škodovala in čas je, da složno in z vso energijo nastopimo za svoje stanovske koristi, ker je pač danes tudi tako, kakor je vedno bilo, da brez borbe ne dosežeš nič. Sicer pa naša stvar tudi ni tako sebična, kakor je videti na prvi pogled, saj je posredno tudi v interesu domovine.

F. H.

cije nikogar, niti ne tovariša na odgovornih službenih položajih, ki bi oviral rešitev teh dveh perečih problemov, ali bi jih sicer na kak način zaustavljal. Vprašanje je samo, dali so tovariši kot referenti na odgovornih položajih zadosti vztrajno in vneto zagovarjali nujno rešitev teh dveh vprašanj in dali niso pozabili svojih tovarišev, ki tako silno nujno potrebujejo in pričakujejo pomoč s strani našega skupnega gospodarja. Na to vprašanje je mogoče odgovoriti brez pomišljanja, da so organizirani tovariši tudi kot referenti izvršili svojo tovariško dolžnost in da bi tak očitke mogel event. veljati samo tovarišem izven organizacij, ki nimajo stika s širokimi krogi državnih uslužbencev in ki zaradi tega ne morejo občutiti težine položaja, v katerem se nahajajo prizadeti naši tovariši.

Zato je treba, da vse organizacije državnih uslužbencev ti dve vprašanji stavijo na prvo mesto, da bi se na prihodnjem kongresu vnovič in vsestranski preučevali, da se potreba njune rešitve z dokazi izkaže, da se vse to dostavi kraljevski vladi, in sicer pisмено in ustno po posebnem odposlanstvu našega Glavnega Čin. Saveza. Mogoče bo živa beseda mogla prepričati merodajne činitelje o neodložljivosti rešitve teh dveh stvari, kateri je treba smatrati za državno potrebo, prav tako, kakor je to ureditev uprave in novi uradniški zakon.

Prizadetim tovarišem pa priporočamo, naj zaupajo v svoje stanovske organizacije in naj skušajo v našo sredo pritegniti čim večje število javnih nameščencev, ker se v socialnem življenju računa samo z organizacijami, ki so močne po številu članstva in po njihovi zavednosti.

Splošne vesti.

— Pri g. ministru prosvete. Predsedstvo glavnega odbora UJU je bilo dne 31. oktobra sprejeto pri g. prosvetnem ministru, ki se mu je predstavilo in ga pozdravilo kot načelnika naše najvišje prosvetne uprave. Izjavilo mu je, da bo imel v učiteljstvu pri izvedbi prosvetnih programov, najskrenejše in najboljše sodelavce in pomočnike. Da bi pa mogoče učiteljstvo mirno in z uspehom vršiti svoje dolžnosti, ki so z novim zakonom o narodnih šolah še povečane, je naprosen g. minister, da se učiteljstvo materialno osigura in, da se pri sprejetju novega uradniškega zakona v ničemer ne loči od stalnega državnega uradništva z isto izobrazbo in iste kategorije. Spomenico ki jo je v tem smislu izdelal širši glavni odbor je izročilo predsedstvu ob tej priliki g. ministru prosvete. G. minister je pazljivo poslušal vse govornike in izjavil, da je bilo pri sprejetju Zakona o narodnih šolah izpuščeno materialno vprašanje učiteljstva z namenom, da se reši s sprejetjem novega Uradniškega zakona. Nadalje je izjavil g. minister, da bo sedaj posvetil največjo pažnjo temu vprašanju in da more biti učiteljstvo uverjeno, da ne bo z novim Uradniškim zakonom v ničemer zapostavljeno napram drugemu uradništvu z isto izobrazbo in kategorijo, samo tudi učitelji morajo s svojim delom in postopkom omogočati mu, da se to vprašanje čim uspešneje reši. Ob tej priliki se je govorilo tudi o postrditvi pravil Udruženja, o pravilniku za tolačenje Zakona o narodnih šolah, o učiteljski stanarini in o drugih učiteljskih in šolskih vprašanjih.

— Seja širjega sosveta. Z vabilom z dne 21. oktobra t. l., ki smo ga priobčili v 13. številki »Učiteljskega Tovariša«, je sklicalo poverjenišvo sejo širjega sosveta na dan 2. novembra t. l. ob 8. uri v Ljubljani. Ker so padle letos Verne duše na 3. november, ki je pouka prost in so se vršili cerkveni obredi po cerkvah in na pokopališčih v nedeljo 2. novembra, je poverjenišvo na željo članov preložilo sejo širjega sosveta na dan 9. novembra. Začetek, kraj in dnevi red ostanejo neizpremenjeni. — Udruženje jugoslovenskega učiteljstva — poverjenišvo Ljubljana, dne 28. oktobra 1930. — Andrej Skulj, s. r., poverjenik. Josip Kopal, s. r., tajnik.

— Članek o monopolu šolskih zvezkov, ki smo ga priobčili v zadnji številki, prinaša tudi »Narodna Prosveta«. Članek je srbohrvatski prevod in ponatis iz »Trgovskega lista«.

— Promocija. Dne 31. oktobra je promoviral na zagrebški univerzi na čast doktorja vsega zdravilstva gospodična Boža Merljakova, hčerka sreskega prosvetnega referenta za logaški okraj gospoda Franceta Merljaka. Čestitamo.

— Društvo učiteljic ima sejo v nedeljo dne 9. t. m. ob 9. uri dopoldne v sobi odsekov, Učiteljska tiskarna, I. stop. Na dnevnem redu je poleg drugega tudi razgovor o

skupnem delovanju z mariborskim ter ostalimi društvi učiteljic iz vse naše države na podlagi tozadevnega sestanka v Zagrebu. Po-ročilo o kongresu Jugoslov. ženske zveze v Zagrebu bo utegnulo zanimati zlasti tovarišice, ki se pečajo z gospodinjsko nadaljevalnim šolstvom, kajti kongres se je vršil v znamenju koncentracije prosvetnega dela med kmetskim ženstvom. — Na sejo, oziroma sestanek vabimo vse tovarišice, ki se zanimajo za naše delo. — Odbor.

— Vabilo na subskripcijo. Naročniki Slovenske Šolske Matice prejmejo letos za borih 30 dinarjev četrto lepilo, po vsebini tehtnih ter za učitelja in učiteljico aktualnih knjig. Odbor društva pa z veseljem in tudi s ponosom ugotavlja, da mu je bilo na razpolago več dobrih rokopisov, kakor jih je mogel ob piščih sredstvih dati v tisk. Zlasti bi mu bilo do tega, da pride učiteljstvu poleg omenjenih rednih publikacij v roke še današnjemu času zelo primerna knjiga, ki jo je v rokopisu predložil dr. St. Gogala pod naslovom: »Pedagoške vrednote mladinskega gibanja.« A ker odbor SSM nima sredstev, da bi ta rokopis izdal kot peto knjigo za leto 1930., zato vabi osobito gg. učitelje, učiteljice in profesorje na profesorske na subskripcijo za nje izredno izdajo. Ta knjiga bi imela do 160 strani ter bi stala 24 dinarjev, ako se oglasi najmanj 1000 naročnikov. Subskripcijski rok sega do 15. decembra t. l. Prijavo je poslati vsaj do tega dne na Slov. Šolsko Matico v Ljubljani, Komenskega ulica 19. Mladinsko gibanje, o katerem se danes toliko govori po svetu, je moderen, duhovno usmerjen pedagoški pojav. V pedagoški literaturi najdemo sicer posamezne razpravice o tem ali onem problemu mladinskega gibanja in tudi mnenja o delu in pomenu poedinih struj tega pokreta. Pogrešamo pa vse do danes spisa, ki bi pokazal stvarno jedro in psihološke temelje ter z znanstvenih vidikov osvetlil globok kulturni pomen mladinskega gibanja. In to nalogo si je stavil ter jo prav zadovoljivo rešil mlad znanstvenik, dr. St. Gogala, profesor na ljubljanskem učiteljskišču, ki je nedavno v rokopisu končal prvo sistematično delo o mladinskem gibanju. Kdor koli ima danes kot učitelj, profesor, duhovnik, oče ali mati, društveni prosvetar... posla z dozorevajočo mladino, bi se moral dobro zamisliti v bitje in žitje sodobnega mladostnika in mladostnice, ki glasno izjavljata, da sedanja izobrazba in vzgoja ni časa primerna ter za to iščeta lastnih poti. Zato je nujno potrebno, da si odrasleci skušamo čimprej pojasniti namen in pomen mladinskega gibanja ter da si o njem ustvarimo tako ali tako, samo da utemeljeno mnenje. In pri tem bi čitatelju dobro služila dr. Gogalova knjiga. Zato odbor SSM iskreno poziva vse tiste, ki imajo smisla za našo mladino, in slaherni vzgojitelj bi ga moral imeti čim več, naj s subskribiranim naročilom omogočijo, da izide kot izredna publikacija za letos še knjiga o mladinskem gibanju, to je o bitju in žitju naše mladine v prevažni pošolski dobi. In odbor SSM za trdno pričakuje, da se ni motil s svojo visoko sodbo o kulturni požrtvovalnosti slovenskega učitelja ne samo v osnovni šoli, ampak tudi po drugih šolah, zlasti srednjih.

— Železniške legitimacije za upokojene, invalide in njih rodbine. Vsi upokojeni in njih rodbine, katerim so bile izstavljene železniške legitimacije leta 1926. in jim bo torej potekla petletna doba koncem tega leta, se vabijo, da jih po možnosti vrnejo do 30. novembra t. l. finančni direkciji, odseku za računovodstvo v Ljubljani. Da moremo izposlovati od direkcije državnih železnic nove železniške legitimacije, naj se prošnjam priloži slika, 10 Din v gotovini in zadnji knjižni izpisek plačilne kaznice. Železniške legitimacije pa, katerim koncem tega leta ne bodo potekla petletna doba, naj se predložijo za podaljšanje zgoraj omenjenemu uradu do 15. decembra 1930. Prošnje za legitimacije, predložene po navedenih terminih, se bodo mogle upoštevati šele po novem letu. Tekom leta vložene prošnje za izstavitve novih legitimacij se pa ne bodo predlagale direkciji državnih železnic posamezno, ampak le skupno in največ dvakrat mesečno. Take prošnje naj se torej pravočasno vlagajo, ne pa šele takrat, ko se legitimacije že rabijo. Končno vabimo vse upokojene in upokojenke, da prilagajo v bodoče vsem morebitnim reklamacijam, vlogam in prošnjam v pokojninskih zadevah tudi zadnji knjižni izpisek plačilne kaznice ali pa navedejo vsaj številko likvidacijskega lista, ker se na ta način omogoča hitrejša in lažja poslovanje.

— Zahvala. Učiteljska tiskarna je izplačala Učiteljskemu domu v Ljubljani 3105 Din od prodaje zvezkov v poslovnem letu 1929., za kar se ji v imenu Učit. doma najskrenejše zahvaljujem. — Josip Kopal, blagajnik.

— Jugoslovensko učiteljsko društvo »Jedinstvo« za grad Zagreb i okolico. Poziv u IX. redovitu glavnu skupštinu (jesensku)